І чужому научайтесь,
і свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюз: 435-8740
— Тел. в Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXII. Ч. 84. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 6-го ТРАВНЯ 1965 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, MAY 6, 1965 No. 84. VOL. LXXII.

ОСТАННІ ВІСТІ

Середа, 5 травня 1965 року

В АМЕРИЦІ

ПРЕЗИДЕНТ ДЖАНСОН ПРОСИТЬ КОНГРЕС ПРО $700,000,000 НА ВЕДЕННЯ ВІЙНИ У В'ЄТНАМІ. Президент заявив, що „збільшення числа американських збройних сил у В'єтнамі вже тепер зблизило нас до миру". Палатна Комісія вже схвалила прохання Президента 4-го травня. Сенатська Комісія мала це зробити в середу 5-го травня. Хоч є слаба критика політики Президента в справі В'єтнаму, до критиків належить сенатор-демократ з Орегону Вейн Морс, то немає сумніву, що Конгрес схвалить $700 мільйонів на додаткові видатки на збройну акцію у В'єтнамі, якої не передбачалося в січні, коли проєктувався федеральний бюджет. Схвалення цих фондів буде одночасно і потвердженням закордонної політики уряду.

ДОМІНІКАНСЬКІ ПОВСТАНЦІ — ПРИХИЛЬНИКИ БОША, ВИБРАЛИ НОВОГО ПРЕЗИДЕНТА, ПОЛКОВНИКА ФРАНЦІСКА КААМАНО ДЕНО, який 4-го травня склав присягу. Він заявив журналістам, що ЗДА повинні забрати свої війська з Сан Домінго, бо інакше „націоналізм домініканського народу зможе переминитися в антипівнічно-американізм". Одночасно з Домініканської Республіки повідомляли вранці в середу 5-го травня, що є вигляди на замирення між прихильниками колишнього президента Хуана Боша та його противниками. В Домініці перебуває п'ятичленна делегація Організації Американських Держав, яка старається про замирення в країні, де від 25-го квітня ведуться змагання за владу між прихильниками і противниками Боша, а комуністи взяли провід над тими, що підтримують Боша.

ПРЕЗИДЕНТ ДЖАНСОН ЗАЯВИВ, ЩО ЗДА ДІЮТЬ ПРАВИЛЬНО, КОЛИ ДОПОМАГАЮТЬ ЗАКОРДОНОВІ. „Маршуємо важкою, але справедливою дорогою, коли допомагаємо закордонним державам," — заявив Президент в річному звіті про допомогу закордонові в попередньому фінансовому році, який закінчився 30-го червня 1964-го року, і в якому видано на цю допомогу $2,300,000,000. Ця американська допомога „поволі але постійно веде в світі до більшого економічного добробуту та до соціяльної стабільности". Деякі країни, як Ізраїль, Греція та Тайван так скріпилися американською допомогою, що вже самі можуть економічно розвиватися і не потребують чужої допомоги.

ОБИДВІ ПАРТІЇ В КОНГРЕСІ ПІДТРИМУЮТЬ ПОЛІТИКУ ПРЕЗИДЕНТА В СПРАВІ САН ДОМІНГО. Провідник республіканців в Палаті Репрезентантів конгресмен Джеральд Р. Форд заявив, що Президент добре зробив, висилаючи американські війська до Домініканської Республіки. Конгресмен Форд казав, що Президент повинен піти далі та зломити комунізм також і на Кубі. Також республіканський він в Сенаті Томас Г. Кухель сказав, що Джансон заслуговує на вдячність від всього народу за політику в справі Домініки. Також і провідники демократів в Конгресі хвалять Джансона за рішучість в справі комунізму на цьому острові. Провідник демократів в Палаті Репрезентантів Карл Алберт та провідник демократів в Сенаті Майк Менсфілд підтримують політику Джансона в справі Домініканської Республіки.

РОКЕФЕЛЛЕР НЕ ВИКЛЮЧАЄ СВОЄЇ КАНДИДАТУРИ НА ПРЕЗИДЕНТА В 1968 РОЦІ, — як про це він заявив на пресовій конференції в Олбані, кажучи, що старатиметься про перевибір на третю каденцію на нюйоркського губернатора. Рокефеллер сказав, що в 1966-му році кандидуватиме на губернатора. Щодо кандидатури на президента в 1968 році, то нюйоркський губернатор не дав ясної відповіді, кажучи, що він про це „ще не думає", хоч і не виключив такої можливости. 57-річний губернатор під час 45-мінутової конференції виглядав як майбутній кандидат. Рокефеллер хвалився своїми успіхами на становищі губернатора Ню Йорку.

У СВІТІ

БРИТАНІЯ ПОДЯКУВАЛА АМЕРИЦІ ЗА вислання до Сан Домінго (Домініканської Республіки) свого війська, бо внаслідку тієї рішучої акції можна було врятувати життя всім британським громадянам на тому острові, де грозила їм смерть з рук занархізованих та насичених комунізмом повстанців.

НА КОНФЕРЕНЦІЇ СЕАТО В ЛОНДОНІ ПАКИСТАН СОЛІДАРИЗУВАВСЯ З ФРАНЦІЄЮ проти ЗДА, що у В'єтнамі годі дістати розв'язку війною і що тому треба шукати тієї розв'язки у мирових переговорах з комуністами. Пакистанський міністер закордонних справ Зульфікар Алі Бутто застерігся, щоб його промови не передавано до преси. Крім Франції і Пакистану — всі інші члени конференції — Британія, Австралія, Нова Зеляндія, Філіппіни і Сіям — підтримують становище Америки.

ФРАНЦУЗЬКИЙ „ОБСЕРВАТОР" НА КОНФЕРЕНЦІЇ МІНІСТРІВ 8-ох ЧЛЕНСЬКИХ ДЕРЖАВ СЕАТО В ЛОНДОНІ ЗАЯВИВ, що та конференція напевне скінчиться так само, як минулорічна в Манілі — безуспішно, бо в тому Південно-східньому азійському Союзі є „фундаментальні" розбіжності. Франція є ще формально членом того союзницького бльоку, але ставши в опозиції до політики ЗДА у В'єтнамі та почавши залицятися до СССР, відмовилась прислати тепер на ту конференцію свого міністра закордонних справ.

ПРЕДСТАВНИКИ ЗДА ТАВРУЮТЬ ФРАНЦІЮ за її політику в справах з'єднання Німеччини, европейської політичної єдности та оборонної політики. В Дорадчій Асамблеї Европейської Ради, яка тепер засідає в Штрасбурзі, демократичний сенатор Фулбрайт назвав концепцію де Голля про можливість розв'язання проблеми Німеччини самими европейськими державами, без Америки „нереалістичною", а конгресмен Гайс пригадав, що Франція, яка вимагає, щоб її вірителі звертали короткотермінові позики золотом, сама винна Америці ще з першої світової війни 6,400.000.000 дол. Франції і де Голля за іменем не названо, але було ясно, про кого мова. Сенатор Купер боронив політику ЗДА у В'єтнамі і Домінікані.

ПАПА ПАВЛО VI СПРИЯЄ КОНЦЕПЦІЇ КОЛЕКТИВНОГО ПРАВЛІННЯ в Католицькій Церкві, але водночас підкреслює авторитет Папи, як того, що має приймати всі рішення. Папа висловив ці погляди в листі до церковних достойників з 18 грудня мин. року, але щойно тепер оприлюднено його з дозволом від Папи у римському католицькому двотижневику „Сівільта Католіка".

ГОЛОВА АМЕРИКАНСЬКОГО ВІДДІЛУ В БОЛГАРСЬКОМУ МІНІСТЕРСТВІ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ, ПУРВАН ЧЕРНЬОВ, ЗАЯВИВ, що болгарський уряд ледве чи зможе дати охорону членам американської амбасади, бо він-то болгарський „нарід" обурений американською політикою у В'єтнамі та в Домініканській Республіці. У Софії було вже кілька вуличних демонстрацій проти амбасади ЗДА, організованих партійним апаратом.

Джансон звернувся до Конгресу з просьбою схвалити $700,000,000 на війну у В'єтнамі

Вашингтон. — Президент Джансон переслав Конгресові окреме звернення, в якому уряд просить про признання $700 000 000 на покриття коштів військової місії у В'єтнамі. Джансон зачав своє звернення такими словами: „Я прохаю Конгрес признати в можливо найкоротшому часі $700 000 000, щоб можна було фінансувати військову акцію у В'єтнамі". Президент заявив, що це не буде тільки саме схвалення видатків на бої у В'єтнамі, „бо кожний член Конгресу, який голосуватиме за схвалення тієї суми, буде одночасно голосувати і за те, щоб продовжувати наші змагання припинити комуністичну агресію у В'єтнамі". Кожний голос буде голосом про те, що і Конгрес і Президент є об'єднані в спільному рішенні, щоб зберегти незалежність Південного В'єтнаму і щоб зробити неуспішною комуністичну атаку. Представники уряду виявили, що сума $700 000 000 є взята до бюджету фінансового року, що закінчиться 30 червня 1965 року. Але з цієї суми в цьому фінансовому році видасться тільки коло $200 000 000. Це означатиме, що в цьому фінансовому році війна у В'єтнамі коштуватиме ЗДА поважну суму — $1 700 000 000. $500 000 000 із запропонованої Президентом суми будуть видані в найближчому фінансовому році, що почнеться 1-го липня 1965 року. Президент підкреслив в своєму зверненні, що не було жадних переговорів в справі закінчення комуністичної агресії у В'єтнамі. „Наша рішучість і наші акції в останніх тижнях, казав Президент, привели нас ближче до миру". Президент заявив, що американська боротьба у В'єтнамі має на цілі не тільки втримати самостійність Південного В'єтнаму, але також —виявити світові, що ЗДА здійснюють свої зобов'язання. Президент знає, що північно - в'єтнамські комуністи та їхні комуністичні союзники не признаються покищо до поразки і не виявляють охоти до переговорів. Президент заявив, що він не відмовляється від переговорів, коли комуністи припинять свою агресію. Джансон знає, що військовою акцією не можна розв'язати в'єтнамської проблеми, тому мусить бути знайдена стежка до мирної розв'язки.

Західня Німеччина старається дістати нову заяву Заходу в справі її з'єднання

Бонн. — Західньо-німецький уряд стурбований двома негативними для Західньої Німеччини подіями: використовуванням 20-річних роковин закінчення другої світової війни в світовій, зокрема комуністичній і поплентацькій пресі, для пригадування гітлерівського режиму і його воєнних злочинів, та наближенням Франції до Совєтського Союзу. Західня Німеччина лякається, що проповідуваний французьким президентом де Голлем принцип, що справа Німеччини — це внутрішня справа Европи і що тому треба шукати її розв'язки без співпраці й участи З'єднаних Держав, практично затвердить теперішній поділ Німеччини, як не на віки, то бодай на дуже довгий час. Тому Західня Німеччина старається, щоб з нагоди 20-річчя закінчення війни західні великодержави проголосили спільну декларацію з підтриманням свого принципу про конечність з'єднання Німеччини. Текст такої декларації приготовляла в Вашингтоні окрема Комісія, зложена з представників амбасад британської, західньо-німецької і французької та американського Державного Департаменту. Та декларація мала появитися перед 5-им травня, датою закінчення другої світової війни в Европі. Але 27-го квітня Комісія перервала свою працю, бо французький представник наполягав на підкресленні „европейськ о г о характеру" проблеми Німеччини.

Агент ФБІ зізнає, що члени ККК вбили пані Ліюззо

Гейневілл, Алабама. — Агент Федерального Бюра Інвестигацій Гері Томас Ров зізнавав в першому дні судової розправи проти вбивників пані В. Ґреґґ Ліюззо і виявив, що члени організації Ку Клукс Клану Коллі ЛеРой Вілкінс вбив пані Ліюззо. Свідок сказав, як оскаржений, після пострілів, хвалився своїм колегам, що добре вистрелив і поцілив. Після доконаного злочину він разом із колегами хотів їхати до стейтового голови ККК — головного дракона Роберта Кріла, щоб похвалитися добре виконаною працею, але цього не міг зробити, бо в домі свого шефа не світилося. Разом із Вілкінсом були ще два інші члени ККК — Юджин Томас і Вілліям Орвілл Ітон, суд над якими відбудеться пізніше.

В Оттаві відбулося зібрання Товариства Плекання Рідної Мови

Оттава. — Тут відбулося дня 28 квітня чергове зібрання „Товариства Плекання Рідної Мови" під керуванням голови д-ра К. Віди. Ред. Р. Шульгин із Монтреалю доповів про мовостиль перекладу, його техніку й вплив на розвиток літературних мов. В діловій частині зібрання професор Яр. Рудницький реферував про видавничі справи, а зокрема про журнал Т-ва „Слово на сторожі".

Рішено видати чергове число журналу в осені ц. р. Для наладнання зв'язку між поодинокими країнами українського поселення голова Т-ва д-р К. Віда відбуде організаційну поїздку до Америки, Англії, Франції, Зах. Німеччини влітку 1965 р.

Експлуатують безупину Україну

Україна, за відомостями агенції РАТАУ, 29 березня ц. року дотермінково виконала плян 1-го кварталу — останнього року семилітки. Понад плян Україна дає значну кількість вугілля нафти, газу, залізної та манґанової руди продукції чорної та кольорової металюргії, хемічних виробів, будівельних матеріялів.

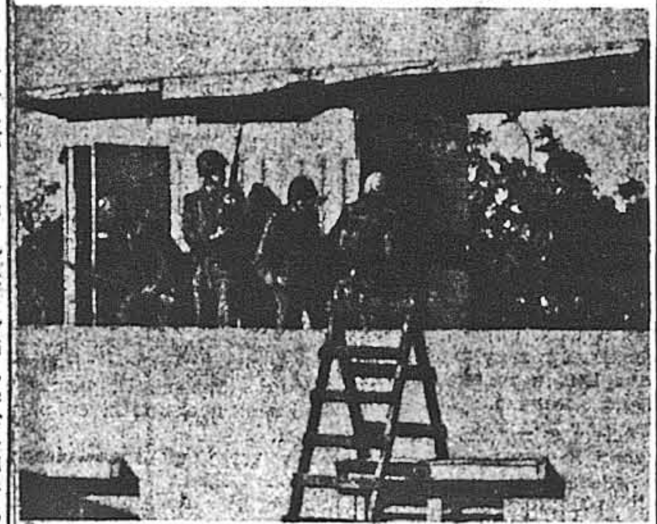
„Рабочая Газета" в статті „Пісок але золотий" з 30 березня ц. р., ніби ілюструючи ці вісті, подає, що Україна витоплює щороку 30 мільйонів тонн.

А в статті „Молодший брат вугілля" (так називають торф) показує що тепер особливу увагу приділяють розробленню торфу, зокрема в місцях багатих покладів у Волинській та Рівенській областях.

СОЛОНИЙ БРУД

Послала мене дружина, — розповідає 14 квітня А. Наваренко в часописі „Рабочая Газета", — купити солі. У крамниці (м. Рубіжне, Луганщина) мене культурно обслужили. Але коло я вдома почав висипати сіль до кухля, — то посипався бруд: соснові шпильки, нитки. А на пачці написано: „Сіль першого ґатунку".

БОЇ З ПАРТИЗАНАМИ В САН ДОМІНГО

Вояки морської піхоти ЗДА на своєму становищі під час боїв з комуністичними снайперами в столиці Домініканської Республіки.

В РАДІ БЕЗПЕКИ ОН І В ОАС ПОДІЛЕНІ ГОЛОСИ ЩОДО ПОДІЙ В САН ДОМІНГО

Об'єднані Нації. — В ході нарад у Раді Безпеки Об'єднаних Націй, які відбуваються на вимогу Совєтського Союзу, що оскаржив Америку у „збройній аґресії" проти Домініканської Республіки, виявився поділ становищ і голосів. З двох південно - американських держав, заступлених в Раді Безпеки, Уруґвай зайняв становище зближене до Совєтського Союзу, проти З'єднаних Держав, зате Болівія прихилилась до становища Америки. Уруґвайський міністер Карльос Марія Веляскез солідаризувався з Миколою Федоренком, що ця справа належить до компетенції Ради Безпеки, зате болівійський міністер Фернандо Ортіз Санз признав слушність Адлеєві Стівенсонові, амбасадорові ЗДА, що треба передати справу Організації Американських Держав, яка й так нею вже займається. Федоренко зголосив формальну резолюцію, яка „засуджує" вислання Америкою війська до Домініканської Республіки та вимагає негайного його відкликання. Загально вважають, що та резолюція не має шансів успіху, без уваги на те, що Америка має завжди право заложити своє „вето", чого вона, зрештою, ніколи не робить. Зате думають, що більшість вирішить переслати справу Організації Американських Держав і що тоді Федоренко зголосить „вето", як це представник СССР зробив був в аналогічній справі з Ґватемалею в 1954 році. Можливо також, що не буде взагалі голосування, а тільки президент Ради Безпеки Радакрішна Рамані з Маляйзії проголосить наради закінченими, додавши [illegible] „резюме", в якому з'ясує різні суперечні становища. Представник Франції Рожер Сейду признав рацію вислання війська для переведення евакуації американських громадян з Сан Домінґо, але недвозначно засудив втримування там американського війська і після тієї евакуаційної операції. Так само в Організації Американських Держав поділені становища. Уруґвай, Чіле і Мехіко займають найбільш опозиційну поставу, обороняючи принципово саме ті точки статуту Організації Американських Держав, які виключають будь - яку збройну інтервенцію з будь - якої причини. Арґентина боронить становище Америки, але, мабуть, теж не хоче дуже ангажуватися проти демагогії ультра - лібералів, рушія річників такої повної суверенности латино - американських держав, які лякаються північно - американських вплинів, зате сліпі на загрозу збоку комуністів.

Д-р Юрій Трухлий обраний на голову Американської Медичної Асоціяції

Ню Йорк. — На загальних зборах Белвю Ортопеді Елумні Ассосієйшен Нюйоркського університету, Медичний центр, які відбулися тут 10 квітня ц. р., обрано на голову цієї асоціяції українця — д-ра Юрія Трухлого, професора ортопедичної хірургії в цьому центрі. В науковій конференції, що відбулася в рамцях цих зборів, проф. Трухлий був модератором і виголосив доповідь з ділянки ортопедичної хірургії. 30 квітня ц. р. професор Юрій Трухлий виїхав до Вера Круз в Мехіко, де в днях 1-5 травня ц. р. він брав участь у з'їзді ортопедистів-хірургів і виступав з двома доповідями англійською мовою й однією доповіддю в еспанській мові. Д-р Юрій Трухлий є активним членом Українського Лікарського Товариства Північної Америки.

Літературно-критичні статті й есеї Юрія Шереха появилися окремим книжковим виданням з передмовою Юрія Шевельова

Ню Йорк. — На книжковому ринку появилася цими днями збірка літературно-критичних статтей та есеїв активного в 1941-1956 роках в еміграційній українській літературі літературного критика Юрія Шереха, під яким то псевдонімом виступав у той час відомий літературознавець і мовознавець, тепер професор Колюмбійського університету в Ню Йорку Юрій Шевельов. Опублікована видавництвом „Пролог" під назвою „Не для дітей" 414-сторінкова книжка охоплює двадцять літературних есеїв і критичних статтей, друкованих у своїй більшості у львівських і потім в еміґраційних часописах і журналах. Зібрані в книжці писання присвячені головним чином оглядові й аналізі літературних процесу двадцятих років і потому еміґраційного життя на еміґрації. В перших статтях книжки Юрій Шерех розглядає творчість Миколи Хвильового, Миколи Куліша, Валеріяна Підмогильного й окремий цикл стосується творчости знищених большевицьким режимом українських неокласиків — Михайла Драй-Хмари, Миколи Зерова та Павла Филиповича. В окремій довшій статті подано широкий огляд розвитку української еміграційної літератури в Европі в 1945-1949 рр. Друга частина статтей та есеїв присвячена творчості еміґраційних письменників: Теодосія Осьмачки, Василя Барки, Оксани Лятуринської, В. Домонтовича, Докії Гуменної, О. Веретенченка, Олега Зуєвського. Попереджена збірка статтею Юрія Шевельова про „народження", літературно - критичну активність і „кінець" Юрія Шереха. Мистецьку обкладинку для книжки „Не для дітей" виконав Яків Гніздовський.

УКРАЇНЦІ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ

ПОСОЛ М. СТАР ЛІДЕРОМ КОНСЕРВАТИСТІВ У ПАЛАТІ ГРОМАД

Оттава. — Провідник опозиції і голова консервативної партії Джан Дифенбейкер назначає посла Михайла Стара лідером консервативної парляментарної фракції. Досі таким лідером був Гордон Чорчилл, консервативний посол з південного Вінніпеґу і колишній міністер торгівлі і оборони. В консервативному уряді Дж. Дифенбейкера посол Стар був міністром праці.

В АРҐЕНТИНІ ВІДЗНАЧЕНО ФІЛЬМ „ТІНІ ЗАБУТИХ ПРЕДКІВ"

На VII міжнародному кінофестивалі у місті Мардель-Плята в Арґентині, на якому демонструвалися фільми п'ятнадцяти найбільших країн світу, український фільм — „Тіні забутих предків" відзначено другою найвищою нагородою і також нагородою за операторські якості.

АДВ. П. САВАРИН ОБРАНИЙ НА ГОЛОВУ ВІДДІЛУ КУК В ЕДМОНТОНІ

Едмонтон. — В середу, 7-го квітня відбулися загальні збори едмонтонського відділу КУК при участи 30 представників, що репрезентували 12 місцевих організацій. На зборах вибрано управу едмонтонського відділу КУК в такому складі: Адв. П. Саварин — голова (БУК), адв. Є. Данник (СУС), інж. В. Рудик (ЛВУ), д-р С. Манастирський (УНО) — заступники голови, п. Р. Осташевський (БУК) — секретар і п. Гр. Йонюк (Пласт) — касир.

До контрольної комісії увійшли: д-р М. Снігурович (УНО), М. Кругляк (СУС), і В. Стебельський (БУК).

ПІЯНІСТ ІРИНЕЙ ЖУК ВИСТУПАЄ В МОНТРЕАЛІ

Молодий монтреальський піяніст Іриней Жук виступить, як соліст, з симфонічною оркестрою консерваторії провінції Квебек в Монтреалі. Іриней Жук виконає фортепіяновий концерт Римського-Корсакова. Крім цього в програму входитимуть Друга Симфонія Бетовена і Шуберта „Розамунде". Концерт відбудеться в неділю, 9-го травня в год. 8-мій вечора, в залі Плато Галл в Монтреалі.

ДОРІЯН РУДНИЦЬКИЙ ГОЛОВОЮ СТУДЕНТСЬКОЇ РАДИ В ДЖУЛІЯРДІ

Після дводенних виборів на пост голови Студентської Громади в Музичній Вищій Школі „Джуліярд" у Ню Йорку, перемоэжцем серед трьох кандидатів вийшов Доріян Рудницький (віольончеліст). Уперше в історії цієї передової музичної високої школи в Америці цей почесний пост очолюватиме студент українського роду.

ДОПОВІДЬ ПРО СОЛОМІЮ КРУШЕЛЬНИЦЬКУ

Магістер Степан Максим'юк у Вашингтоні на засіданні місцевої Групи УВАН виступить з доповіддю на тему: „Соломія Крушельницька та її фонографічна спадщина". Доповідь відбудеться у суботу 8 травня о год. 6-ій веч. в залі „Олл Соулс Черч" (ріг вул. 16 і Гарвард). Доповідь про славетну українську співачку світової слави буде ілюстрована піснями та аріями у виконанні Соломії Крушельницької (з записами на магнітній стрічці). Мгр С. Максим'юк довший час працює над цією темою, і він зібрав найповнішу колекцію рідкісних грамофонних плит С. Крушельницької.

НА НАШІЙ, НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ

(Що пишуть комуністичні газети в Україні)

ОБ'ЄДНУЮТЬ СЕЛА І КОЛГОСПИ

„Рабочая Газета" з 6 квітня ц. р. подала репортаж М. Ретнева „Село на нашій Україні" в якому автор розповідає про перебудову села Циблі на Київщині. Правда, ця перебудова „закладена" лише на креслярському папері головного інженера А. Каплана. Але своєрідним є те, що вже сьогодні трос сіл — Циблі, Козинці і В'юнище — з'єднали в один колгосп, і їм проєктують одне касарняне село.

В найближчі роки — пише М. Ретнів, — вирішено перебудувати 15 сіл у Хмельницькій, Чернівецькій, Кримській та Вінницькій областях.

АВТОБУСИ НА ПРИПОНІ

Водії автобусів міста Дніпродзержинського Д. Євдокимов, І. Карповський, В. Біліченко розповідають 6 квітня ц. р. в „Рабочій Газеті", що відремонтувати автобус — це велика проблема.

Ми часто шукаємо такі дрібнички, як шруби та мутри. Ремонтна база, — пишуть водії, — у нас на низькому рівні, майже все робимо руками.

ЩО Є В МОСКВІ, ТОГО НЕМАЄ В КИЄВІ

У Москві, — пише Н. Якименко („Рабочая Газета" з 10 квітня ц. р.), — можна купити і лосину, і ведмежатину, і дичину — рябчиків, тетеруків, качок... Ну, а зайця, само собою зрозуміло...

А в Києві? Торговельна мережа не пестить населення дарами природи. І це тоді, коли херсонські, каховські, дністерські плавні переповнені дичиною, коли ми маємо безмежні лісові й степові простори. Та в таких умовах, — пише далі Н. Якименко — домашня господиня має просто прийти до крамниці і спитати:

— Ану, скільки потягне отой заєць?

ЗАБРУДНЮЮТЬ РІЧКИ

Доктор біологічних наук проф. М. Воїнственський як очолює Українське товариство охорони природи, пише з 3 квітня ц. р. в „Рабочій Газеті", що ріки Охтирка, Шостка, Рось Тетерів, а також основні артерії — Десна і Дніпро систематично забруднюються фабричними та побутовими водами.

Через це гине риба, а люди не мають доброї води.

ОТ ЩО ЗНАЧИТЬ ЕСТЕТИКА!

„Рабочая Газета" з 10 квітня ц. р. пише про естетику на Чернігівській фабриці синтетичного волокна.

Ось ткацький цех. Що тут було рік тому! Бруд, пилюга, подерті газети, недокурки. А стіни? Нечупарні, потріскані, якогось дикиного барви. А тепер? Стіни пофарбували.

Ось прасувальний цех. Спека, немає чим дихати. зробили ремонт. Прийшли люди до цеху і дивом дивуються: гарно стало!

А тим часом, — пише газета, — жадних змін ні з провітрюванням, ні з прасками не трапилося. Змінили лише барву стін: були вони помаранчеві а стали — сині...

НОВИЙ БУДИНОК І СТАРІ ВАДИ

Недавно почали заселювати будинок ч. 54 на Чорноморській вулиці в Одесі.

І що ж? Під'їзд до будинку — напівзруйнований, сходи не зацементовані, опалювальна система погано змонтована, підлога — недоброякісна („Рабочая Газета" з 8 квітня ц. р.).

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник — Ukrainian Daily
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N.J. 07303

Застава проти комунізму

Від 1949 року, від часу створення Північно-Атлантійського Союзу (НАТО), це тепер уперше Америка заявила словом і ділом, що не допустить до поширення комуністичної влади на інші території у світі, зокрема в Західній гемісфері. Правда, З'єднані Держави виступили активно в обороні Південної Кореї в 1950 році але підписане три роки пізніше воєнне перемир'я радше підбадьорило комуністів, бо залишило в їх руках Північну Корею, яка, вирікшися опікунства Москви, стала колонією Пейпінґу. Оборона Південного В'єтнаму велася донедавна теж половинчастими засобами, що, як усі такі засоби, дали змогу комуністам зростати на силі та створювати щораз більшу загрозу повної комуністичної перемоги.

І ось саме в останніх тижнях-днях виявилася зміна політики й тактики З'єднаних Держав. Формально ЗДА, як підкреслив це Адлей Стівенсон на засіданні Ради Безпеки Об'єднаних Націй 3 травня ц. р., далі обстоюють принцип, що треба залишити реґіональним міжнародним організаціям розв'язування конфліктів на їхньому обширі. Однак практично виявилось, що ані Південно-Східній Азійський Союз (СЕАТО), заснований у 1954 р., ані Організація Американських Держав (ОАС) не всилі гармонійно колективно діяти, та ще й тоді, коли комуністична аґресія не дозволяє на переведення довгих нарад. І тому Америка поставила заставу проти комуністичної аґресії як у Південному В'єтнамі, так і в Домініканській республіці. Можна уявити собі лють комуністичних центрів у Москві, Пейпінґу й Гавані, коли вони ствердили, що прийшов кінець свобідному експортові їх революції. Тож зрозуміло, чому лають вони Америку як „жандарма міжнародного імперіялізму", як „суддю й екзекутора".

Можливо, що від квітня 1965 року історики рахуватимуть новий період у міжнародних відносинах: перехід Заходу від концепції „стримування й переконування" до практики „активного протинаступу" й відродження Москвою холодної війни. В цих днях можемо стверджувати знову кілька безпеpечних правд: єдиним способом успішного протиставлення аґресивному комунізмові є збройна сила; треба ставити перед доконані факти однаково ворогів, як і безвольних союзників Америки; ґарантія успіху такої політики не тільки в збройній могутності Америки, але й у рішучій антикомуністичній настанові величезної більшости американського народу, в якому угодівські крикуни є лише жменею демагогів.

Будьмо обережні

Останніми роками розгорнувся широкий — не тільки посилковий, але й кореспонденційний — рух між українськими еміґрантами і їхніми родинами та близькими їм людьми на рідних землях.

Із Заходу на Схід, із різних осередків поселення українців у вільному світі пливуть на Україну безперервним потоком т. зв. дарункові пакети, посилки не лише з речами першої потреби — одягом, взуттям тощо, але й такими, що зараховуються вже до предметів розкоші. Ще ширших розмірів набуває з кожним роком листування українських еміґрантів з людьми поза залізною заслоною: на Україні і в інших совєтських республіках та країнах комуністичного бльоку.

В самому факті висилання посилок і збільшеного листування немає нічого злого чи загрозливого. Розділені внаслідок воєнних подій, а ще більше у висліді екстермінаційної політики комуністичних режимів, люди бажають встановити втрачений між ними контакт, потішити себе добрим словом, допомогти собі чим можна. Все це диктоване щирими людськими почуттями, любов'ю до рідних, до земляків.

Проте є деякі загрозливі моменти у збільшенні цих посилкових і кореспонденційних зв'язків. З розвитком їх наші люди і з цього і з того боку починають писати щораз більше, щораз відвертіше, і то інколи про справи, про які не треба взагалі висловлюватися. Водночас із цим кореспондуючі між собою українці забувають, що цензура листів в СССР та в інших комуністичних країнах існує, що її не тільки не обмежено, але ще й посилено. Картотеки еміґрантів і тих людей на Україні, що з ними листуються, можна сьогодні поповнювати дуже легко, скоро й дешево мікрофільмами всього того, що вони пишуть. З останніх газетних повідомлень відомо, наприклад, що міністерство внутрішніх справ у Польщі наказало мікрофільмувати всі, а не тільки деякі закордонні листи. Таку процедуру введено вже від довгих років в СССР, де органи КҐБ і міністерства охорони публічного порядку не занедбують ні на хвилину поповнювати свої картотеки всіма потрібними матеріялами. Кожне вжите необережно в листі слово може колись бути використане для такого чи іншого обвинувачення, судового процесу, а то й вироку. В деяких випадках такі листи можуть бути ужиті і для шантажу у відношенні до людей на Україні, або навіть супроти невигідних режимові еміґрантів у вільному світі.

Ті, що листуються, мусять завжди про всі ці можливості пам'ятати, вважаючи на все те, що вони пишуть чи й просять, щоб люди з рідних земель їм писали.

Валерій Остапенко

ПАДІННЯ БЕРЛІНУ — КІНЕЦЬ ВІЙНИ В ЕВРОПІ

Після поразки Рундштедта в Арденах війна для Німеччини вже була остаточно програна, а для союзних держав перестала бути стратегічною проблемою. Але бої йшли далі.

Союзні держави не мали наміру пропонувати ніяких інших умов, крім беззастережної капітуляції, і Гітлерові, подібно як Самсонові, лишалося завалити всю будівлю Центральної Европи на себе, на свій народ і на своїх ворогів.

В кінці січня совєти взяли Будапешт і вийшли на Одру. Це означало, що Східня Европа для демократії була вже втрачена. Для неї ще була можливість рятувати те, що могло лишитися від Центральної Европи, і ця можливість полягала в тому, щоб окупувати Берлін раніше від східнього союзника.

Але в свідомості провідних людей Заходу все ще існувала ідея збройної перемоги над цілою Німеччиною, в той час, як вона мусіла стати політичною ідеєю здобуття Берліну.

В "Report by the Supreme Commander", p. 131 Айзенгавер пише: „Я був певний, що Берлін вже не являв собою важливого воєнного об'єкту. Коли противник був близько до остаточного розгрому, воєнні чинники здавалися мені важливішими, ніж політичні міркування, зв'язані з захопленням Берліну".

Зовсім не такі погляди існували на Сході. Там уже давно і неухильно „політичні міркування" витісняли „воєнні чинники". Там воювали не лише для того, щоб остаточно розгромити противника, але й для того, щоб виграти те, що вважалося корисним на майбутнє, а саме політичний, економічний та стратегічний „лебенсравм" в Европі. Ось чому в останній фазі війни совєти почали зосереджувати свої сили на берлінському напрямку, тоді як західні союзники продовжували воювати на широкому фронті.

У середині квітня, з виходом союзних армій на лінію ріки Везер, Айзенгавер прийняв рішення відносно остаточного пляну закінчення війни. Цей плян так фахово розроблено, що наступні дії союзних армій відзначилися гідним подиву рухом вперед, інколи по 100 миль на день.

Так, під ударами 1-ої канадійської та 2-ої англійської армій капітулює Люнебурґ, за ним Бремен та Любек. Одночасно в районі Касселю завершується з великим успіхом подвійне оточення, що являло собою найбільшу операцію типу Канн. На південному фронті були підстави сподіватися менших успіхів, бо в горах Тиролю, на т. зв. „національному редуті", німці почали зосереджувати велику кількість військ та воєнних матеріялів. Але американці розгадали цей маневр німців і, перетявши їхні комунікації, швидким наступом досягнули Рудних гір і перейшли кордон Чехо - Словаччини. 1-ша французька армія, що діяла в правому уступі, здобула Пфорцгайм та Нюрнберґ.

Як бачимо, в кінцевий період війни наступальні дії західніх союзників відзначилися більшою інтенсивністю на півночі та півдні, ніж центральному берлінському напрямку.

Чим це пояснити? Ясної відповіді на це питання не знаходимо в публікаціях суто воєнного фахового змісту.

Відомий воєнний письменник Дж. Фуллер у своїй книжці „Друга світова війна", в якій він робить аналізу тих подій під кутом політичним, пише: „Росіяни знаходилися тоді за 30 миль від Берліну, і треба було уникати всяких ускладнень з ними..."

З такою версією можна цілком погодитись, взявши під увагу, що загальна політика союзних держав у відношенні до свого східнього партнера мала саме такий характер...

Поки таким чином завойовувалась Західня Німеччина, відбувалися заключні бої на Сході.

На четвертий день після зайняття Відня совєти приступили до завоювання Берліну. Ця операція здійснювалась фронтами Жукова і Конєва. Один наступав від Одри на захід, другий від річки Ніссы на північ.

17-го квітня Конєв рушив свої війська з пляцдармів на Ніссу, спрямував ліве крило на Дрезден і Торґав, повернувши центр і праве крило в північному напрямку, на Берлін. В той самий час Жуков обійшов Берлін з півночі, перетяв окружну берлінську автостраду і, пустивши по ній танки, навальною атакою здобув Шпандав.

25-го квітня сталися дві важливі події. В цей день передові патрулі 278-го полку 1-ої американської армії зустрілися в Торнав над Ельбою з аванґардом 58-ої совєтської дивізії. В цей самий день Берлін опинився в повному оточенні.

Потім почалися жорстокі вуличні бої. Вони захопили Шарльоттенбурґ, Вільмердорф, Шенеберґ та інші райони столиці. За кілька днів у німців лишилася тільки центральна частина міста з будівлею нової райхсканцелярії. Десь у її глибоких бомбосховищах перебував Гітлер і найближчі до нього люди. Властиво в ті останні дні існування „третього райху" біля Гітлера були лише Ґебельс та Борман. Тут же розташувалася частина есесівців з ляйбштандарту „Адольф Гітлер". Уряд переїхав до нової столиці — Берхтесґадену. Усі генерали найвищого командування роз'їхались збирати сили для рятування столиці. Невідомо де поділись Гімлер і Ріббентроп, Кох. Тихцем подався на Захід міністер східніх територій Розенберґ. І останнім літаком, що ще встиг знятися в повітря прямо з шарльотенбурзького шосе, залишив Берлін новий командувач авіяції Ґрайм.

Щодо самого Гітлера, то він вирішив залишитися в Берліні. Опанований містичною вірою в свою всемогутність, він ще надіявся, що ситуація зміниться в його користь. Йому ще доносили через радіо, що в районі Маґдебурґу генерал Венк, відкривши американцям фронт, ішов з своєю 12-ою армією рятувати столицю. З тою самою метою проривалися від Одри рештки 9-ої армії... Але опанувати загальну ситуацію Гітлер уже не міг. Він утратив реальне уявлення про те, що робилось навколо. Сидячи під семиметровими бетоновими плитами бомбосховища, він не бачив, як чужа незалежна воля розбивала всі його пляни та розрахунки, спрямовувала вперед танкові клини, брала штурмом міста, нищила його найліпші полки і з кожним днем, годиною, хвилиною тісніше й тісніше стягала навколо нього смертельне кільце...

Над Берліном стелився чорний дим. То тут, то там займалася перестрілка. Ось вона вже наблизилась до самого Райхстаґу, а потім над його скляним склепінням піднісся червоний прапор...

Це було 2-го травня. Гітлер тоді вже не жив. Він застрелився ще 30-го квітня.

5-го травня в штабі генерала Айзенгавера у Раймсі підписано документ про капітуляцію, а 9-го травня цей документ ратифіковано в Берліні.

Так закінчилася війна в Европі. Німецький народ прийняв умови беззастережної капітуляції, а союзні держави — беззастережну відповідальність за майбутнє світу.

ЗА НАЙШИРШІ ВИБОРЧІ ПРАВА

Вислід виборів 1964-го року в ЗДА показує, що відносно малий відсоток виборців, управнених до голосування, виконав свій громадянський обов'язок, і то не тільки в південних стейтах, де є більше число негритянського населення, але і в північних, де відсоток негрів незначний. І так, у Міссіссіпі відсоток виборців становив 32.9, в Алабамі — 36, Південній Каролайні — 38, Вірджінії — 38.4. Найбільші відсотки управнених до голосування були в таких стейтах: Міннесота — 76.8, Іллиной та Індіяна — по 74, Південна Дакота — 72.6, Айова — 72.3.

Професор науки про державу в Корнельському університеті Андрю Геккер стверджує в „Ню Йорк Таймсі" з 18-го квітня, що обмежування різними засобами виборчих прав сягає до глибокої давнини. Цього домагалися ще такі соціологи - філософи, як Платон і Аристотель, для того, щоб мудрих і відповідальних громадян не переголосовували ті, що легко йдуть за демагогами і не дбають про дійсне добро народу й держави.

Обмеження виборчого права за допомогою освітніх тестів чи маєткового стану (хто не платить податку, — позбавляється виборчого права) має на цілі охоронити громадянство проти „тиранії більшости". Але в країні, де конституція визнає всіх громадян за рівних супроти закону, важко визначити категорії людей, яких треба здалеку тримати від виборчої урни чи виборчої машини.

Не можна позбавити будького права голосу тільки тому, що він — убогий і не платить податку.

Новий законопроєкт, обговорюваний в Конґресі ЗДА, скасовує й те обмеження, яке не дає виборчих прав деяким громадянам тільки тому, що вони не склали іспиту грамотности. На цій основі дотепер у південних стейтах великий відсоток негритянського населення позбавлювано виборчого права.

У ЗДА є 20 стейтів, в яких вписують на виборчі списки тільки тих повнолітніх громадян, які склали іспит грамотности. Сім із цих стейтів лежать на Півдні, а 13 на Півночі. Між ними є Ню Йорк, де, наприклад, на іспит дають 10 рядків із твору письменника Вашинґтона Ірвінґа. На основі цього тексту треба відповісти на 10 запитів, з чого щонайменше 6 мають бути правильні.

У 30-ох стейтах немає жадних іспитів перед виборчою реєстрацією, хоч серед виборців є 4.5 мільйона осіб, які не закінчили 6-ої кляси народної школи.

Цікаво, що в тих стейтах, де немає жадних обмежень виборчих прав на основі освіти, зовсім не обнизився політичний рівень суспільства, як цього побоюються ті, що не допускають до виборчих приміщень осіб, які не склали іспиту грамотности.

Не треба боятися „тиранії більшости" — пише проф. Геккер, — бо на всіх 3,134 повіти в ЗДА негри мають більшість тільки в 136-ох повітах, а в решті 2,998 переважають білі. Не виконують своїх виборчих прав не тільки негри, але й білі. В 1964-му році аж 40% виборців не брали участи у виборах, а в конґресових виборах 1962 року цей відсоток перевищив 50.

Проф. Геккер рекомендує скасувати всякі обмеження виборчих прав на основі освітніх тестів, плачення податків та расового походження. (В стейті Айдаго громадяни китайського або монгольського походження не мають виборчого права). Американські громадяни, — пише він, — чекають 178 років на загальне виборче право в повному значенні цього слова, на рівні політичні права, які давали б їм можливість впливати на свій уряд за допомогою виборців.

„Найвища пора скасувати всі оті штучні обмеження виборчих прав і передати їх до публічних архівів, де вони свідчитимуть про невповні демократичну добу американської історії", — такими словами закінчує свою статтю проф. Геккер.

Законопроєкт, що його обговорюють тепер у Конґресі, має такі два головні пункти:

— У стейтах або повітах, де практикують іспити грамотности і де минулого року голосувало або було зареєстровано менше як половину громадян у виборчому віці, мають бути призначені федеральні виборчі реєстрарі. Це відноситься до стейтів Алабами, Міссіссіпі, Луїзіяни, Джорджії, Південної Каролайни і Північної Каролайни.

— У стейтах, де іспитів грамотности не застосовують, головний прокуратор може просити суд призначити федеральних реєстрарів для тих повітів, де стверджено виборчі обмеження або де бодай 20 осіб нарікали на виборчі кривди.

Л. Г.

Стрижуть золоті руна

Режимники забили тривогу: Україна різко скоротила і занедбала таку важливу галузь тваринництва як вівчарство. Сама ж хемія і виробництво синтетичних штучних волокон не зменшили значення овечої вовни, як сировців для текстильної промисловости. І то треба конечно тонкої та напівтонкої вовни — золотого руна, як образно висловлюються.

Що ж для цього потрібно? Тваринникам наказали розмножувати тонкорунних овець, а також робити масове схрещування місцевих грубошерстних маток з баранами тонкорунних і напівтонкорунних порід.

Особливо натискує Москва на південний степ України. Хоч на Херсонщині, наприклад, на сто гектарів сільськогосподарських угідь виробили 135 кілограмів вовни і настригли в середньому з вівці 3,1 кілограма — цього мало...

Не менший натиск і на гірські колгоспи, зокрема на Івано - Франківську область та на Закарпаття. Режимники бештають колгоспи за малу густоту поголів'я овець. Якщо, мовляв, у Косівському районі одна вівця припадає на кожний гектар сіножатей і випасів, то в колгоспах Богородчанського і Калуського районів одна вівця — лише на три гектари. Те, що деякі господарники намагаються пояснити згортання вівчарських фарм відсутністю природних пасовищ, не береться під увагу. Можна, мовляв, пасти на стерні, на картоплищах та бурячищах. На допомогу витягнули й аритметику: докладно вичислили, що на одному гектарі землі можна тримати дві дорослі вівці або троє - четверо ягнят.

Деякі господарства, щоб якось зарадити біді, створювали багаторічні пасовиська, але під час хрущовських років, як відомо, стала модною кукурудза, і пасовиська розорали та засіяли цією культурою. Режимники кажуть, що це справа також не погана. Погано, мовляв, лише те, що кукурудза вівцям не потрапляла, бо нею годували молочну худобу. При бідній зимовій годівлі вівці втрачали до весни майже третину своєї ваги, не могли годувати ягнят, і в наслідок цього багато молодняка пропало.

Дуже невдоволені режимники і дрібними карликовими фармами. Жадають створення великих вівчарських господарств, великих отар, бо від них Москва одержуватиме більше однотипної вовни. А щоб збільшити продукцію, наказано старанно дбати про структуру стада: на зиму залишати не менше 80 відсотків маток, 18-19 відсотків ярок і не більше, як один відсоток баранів. Валухів і таких отарах зовсім не повинно бути.

Гостро поставлено питання про якість вовни. Нині, мовляв, вовна значною мірою засмічена рослинними домішками, і це ускладнює перероблення та приносить великі збитки державі. Тому режимники вирішили укрупнити стригальні пункти та підібрати досвідчених стригалів.

Таке то діється в Україні: од вовка втечи, а Москві руно принеси...

П. Панасенко

НА МУЗИЧНІ ТЕМИ

М. Лисенко та нове його слово в оперному мистецтві

Коли Лисенко своїми музично - драматичними творами закладав основи, що на них в майбутньому, нехай і пізнішому, мала б розвинутись українська опера, західньоевропейське оперове мистецтво було вже коло свого зеніту (Верді і Пуччіні, Ґуно і Бізе, Вагнер та ін.), а на сході Европи постала була вже національна опера російська, польська та чеська.

„Руслан" Глінки був написаний і поставлений в році народження Лисенка (1842). Шість років пізніше вперше була виконана, Монюшкова „Галька", а в рік першої „оперової спроби" Лисенка („Адріяшіада", 1866) відбулась прем'єра „Проданої нареченої" Сметани.

Не легкий шлях піонера. Тяжкий був шлях і засновника української національної клясичної музики, що його доводилось йому прокладати в умовах жорстоких утисків, намагань російського уряду здушити всякий прояв української національної культури.

Якщо Лисенко міг уже мати певні зразки для своїх опер комічної, ліричної, історичної, для опери - мініятюри, то в одному жанрі — в опері дитячій, в опері для дітей, в опері-казці він сам створив зразок („Коза - Дереза" — 1888, „Пан Коцький" — 1891, „Снігова Краля" — 1892), випередивши відомого в історії музичної культури Гумпердінґа, автора казкової опери „Гензель і Ґретель" (1893).

Та нове слово Лисенка в оперовому мистецтві не лише в цьому. Дійсне новаторство його виявилося в оригінальному, незвичайному, небувалому до того творчому принципі: у створенні опери, спертої на мелодіях народних пісень.

Цей принцип зродився у творчій індивідуальності вченого - етнографа, у збирача й дослідника народно - пісенних скарбів, у визначного композитора, що надавав вийнятково великого значення народній творчості. Перейшовши крізь призму творчої індивідуальности композитора, народні пісні просто і природньо відповіли сюжетній ситуації в опері, народні пісні стали виразними характеристиками оперових персонажів.

Уперше цей принцип застосовував Лисенко в своїй відомій „Козі - Дерезі". Вдруге — в менш відомій опері „Пан Коцький".

„Пан Коцький" був написаний зрілим майстром, композитором у розквіті свого творчого життя. В цей час Лисенко був уже автором кантат „Б'ють пороги" (1878) та „Радуйся, ниво" (1882), були вже видані дві серії його музики до „Кобзаря" (1870, 1878) і закінчена була праця над оперою „Тарас Бульба" (1890).

Написана з великою майстерністю, опера „Пан Коцький" складніша від „Кози-Дерези" та більш наближена до традиційного оперового жанру: складається з 4-ох актів, має в собі арії, аріетти, ансамблі, хори та інструментальні уривки.

Саме цю найменше відому оперу Лисенка „Пан Коцький" і вибрав для постави Український Музичний Інститут. Його прем'єра відбудеться в Філядельфії 15-го травня ц. р.

Юрій Оранський

Анатоль Юриняк

КРАСНО ДЯКУЄМО ЗА МИСТЕЦЬКИЙ ПОДАРУНОК

Жанна д'Арк у поставі торонтського театру „Заграва" 27-го березня 1965 року в авдиторію школи Шопена.

(1)

„Жанна д'Арк" у поставі торонтського театру „Заграва" 27 березня 1965 р., в авдиторії школи Шопена.

∴

Коли розсунулась заслона, перед глядачами зависочіли півтора десятки похмурих сидінь з похмурими (переважно) постатями, серед яких виділялась масивна постать єпископа Кошона.

Свій погляд еп. Кошон скерував на центральну точку сцени, де на низькому табуреті, у вояцькому одязі, але без зброї, сиділа героїня п'єси — дівчина з французького села Жанна д'Арк. Збоку походжає, бавлячись стеком кавалериста, молодий військовик високої ранґи; на його лиці самовдоволена пиха, крізь яку подеколи прозирають презирство і нудьга: він би хотів якнайшвидше скінчити цю комедію суду над Жанною д'Арк, але розуміє, що треба „зберегти добру міну", тобто удавати, ніби Жанну д'Арк судять самі французи (та ще й французи — представники Церкви!), судять, як єретичку і відьму.

Щоправда, він деколи „зривається з тону", втручається в перебіг судочинства, вимагаючи підсудну стратити — і квит.

Це — граф Ворвік, командир окупаційного англійського війська (ролю виконує арт. Іларій Кушніренко). Обсервуючи його ближче, ми починаємо розуміти — чому він збивається з колії безсторонности і джентлменства: явні ознаки великопанської звиродністи і тупа зарозумілість окупанта раз-у-раз визирають з його манери ходити, з його жестів та мови.

Найбільшою „перлиною" духового Ворвікового обличчя є його твердження, що на території, зайнятій англійським військом, може бути тільки патріотизм англійський і ніякий інший!

В одному моменті голова суду еп. Кошон опонує графові Ворвікові — і глядач не відразу може збагнути, що перед ним не „слуга Божий", а „слуга мамони", наскрізь фальшивий і користолюбний тип.

Спритно маскуючись у доброчинця і праведника, цей „льояльно-культурний хрунь" більш відворотний (бо небезпечніший) для нас, ніж одвертий хрунь яничар, що його представляє в п'єсі інший член суду — Промотор. Напади на Жанну д'Арк цього останнього настільки недоречні й дурнуваті, наскільки зухвалі. Загалом уся поведінка Промотора яскраво свідчить за те, що перед нами людина запаморочена, „індоктринована", ладна для чужого пана розіп'яти рідну матір. Цих „національних самогубців"-яничарів, що служать ворогові навіть не з розрахунку, а „за совість", ми також уже бачили на шляху наших визвольних змагань.

Ролю статечного голови суду — єпископа Кошона добре провадив арт. А. Ільків, досягаючи особливої виразности в кінцевій стадії суду, коли цей високопоставлений хрунь ніби щиро „рятує від гріха і смерти" підсудну й осягає її згоду визнати свою провину.

Роля Промотора, очевидно, набагато простіша, і артистові З. Мазуркевичеві легше донести її до авдиторії. Нам, однак, хотілося б, щоб отой скісний погляд Промотора, кинений убік Ворвіка після особливо злющої атаки на Жанну, був виразнішим і неоднократним: це ж бо так прикметно для „щирого раба" — шукати схвалення від пана-чужинця! В свою чергу граф Ворвік у цих моментах мав би на своїм обличчі до виразу зневаги і снобістської нудьги додати ще зловтіху. (Мовляв, чудесно: дурний француз сам нищить „жайворонка Франції"!).

Моторошний струм війнув на глядача із сцени, коли підсудну став допитувати Інквізитор. Чорний слуга фанатизму, що гасив і намагався пожерти ясну ідею Христа, насамперед ударив по свідомості підсудної, показуючи свою всевидющість і всеконтрольованість: свята інквізиція знає про кожного абсолютно все! Жива людина — сосуд диявола (очевидно, крім самих орденців-інквізиторів) — і тому живу людину, що вірить у живого, діяльного і милосердного Бога, — треба нещадно нищити. Чи не жах?!

Це кошмарне „кредо" чорного фанатика, голошене з такою силою переконливости, становило щось нечуване і блюзнірське до того ступня, що глядач занепокоївся — чи не вб'ють ці людоненависницькі атаки, ці важкі брили, кидані Інквізитором на голову бідної Жанни, — чи не вб'ють вони її ще перед формальним засудом?...

Жанна спершу справді була приголомшена: чому цього Інквізитора всі так побожно слухають, хоч він верзе очевидну нісенітницю: як може бог ненависти бути вищим за Бога любови, бог тиранства і рабства — бути вищим за її, Жанниного Бога, що якраз цього не зносить, що не любить оспалих рабів і боягузів, а любить людей сміливих і діяльних, правдивих оборонців волі!

І мав рацію Інквізитор, коли майже після кожної черговоі репліки-відповіді підсудної він з чорною злорадістю і погрозою вигукував: „Чуєте? Чуєте? Це промовляє людина!" Ну, а з усього Інквізиторового розумування виходило, що живу людину, не індоктриновану інквізицією, треба знищити. „Переат мундус, фіят юстиція!"

Ролю Інквізитора грав арт. Ю. Бельський. Нам доводилось раніше бачити його в ролях іншого жанру, і ми схильні думати, що для його живого темпераменту роля Інквізитора не цілком надавалася. І якщо, одначе, сцена його допиту Жанни справляє на глядача незабутнє враження, то це дякуючи авторському текстові: саме тут Жан Ануї увипуклив центральну загрозу людського розвитку всіх віків: загрозу пожертя ідеєю самої людини.

— Бійтеся фанатиків! — каже в цім місці Жан Ануї: — Не допустіть, щоб ідея (як би прекрасно вона не виглядала!) не перетворилася на всепоглинаючого Молоха, що жирує і міцніє на людській крові та стражданнях. Не сміє бути ідеї, що нищить людину, нищить її індивідуальність!

Між облудним суддівським персоналом була одна біла овечка — брат Лявеню (арт. Д. Романик). Порівняно скупа його роля творила проте вельми істотне й потрібне доповнення, як живий доказ того, що де є більше десятка людей, там вже є бодай один праведник. Брат Лявеню неспроможний вплинути на ціле збіговисько суддів-драконів, хоч і старається, вичуваючи невинність Жанни. І тут його образ і поведінка слушні. Але коли він дає себе, як справжню овечку, вжити для читання Жанні „покаянної заяви", та ще водить її рукою, підписуючи під заявою Жаннине ім'я, — то це, мабуть, таки помилка автора. Бож цією активною (і навіть зовні добровільною) участю в підписанні „покаянної заяви" брат Лявеню цілком деґрадує себе. Цим здеґрадовано і єдиного позитивного персонажа з-поміж католицького духовенства. А це зменшує переконливість ідейно-мистецького звучання цілої п'єси.

(Далі буде)

СИЛА ПІСНІ

(Концерт Чоловічого Хору „Бурлаки" в Боффало)

Сорок виструнчених чоловіків у вечорових одягах.

Сорок міцних, вироблених і здисциплінованих голосів.

Гнучка, елеґантна, повна експресії та динаміки сильветка диригента.

Ледви помітний порух тонких пальців, — наглий злет рамен вгору, і в напружену тишу залі вривається прекрасним акордом: „Ой зійшла зоря вечоровая".

Ви на Концерті Чоловічого хору „Бурлаки" під диригентурою Юрія Лаврівського в Боффало.

Хор існує вже 6 років. Почався він із бажання: „хочемо пісні". — Це сказали колишні дивізійники, які відчули, що коли вже не можна виявити себе вояцькими ділами, треба бодай зберегти пам'ять про них у пісні. Спершу малось на думці вояцьку пісню. Але розспіваної душі не можна зупинити на якійсь означеній межі. Пісня порвиває й несе на своїх крилах все, що переживає народ.

Кажуть, що українці вміють співати, вміють перелити в пісню свою душу. Додаймо, якщо зуміють надати цим природнім здібнощам тривкої форми, якщо зуміють і закочуть зберегти в корі дисципліну та підкоритися волі диригента.

Кажуть що диригенти великої міри є невмолимі, вжиймо вислову „жорстокі", коли справи у вивченні пісні.

З цією „залізною волею" зовсім не перебільшено. Коли б хтось побував на пробах хору „Бурлаки", побачив би зразок клясичної „вояцької" дисципліни. Коли ви дивитесь на всміхнене обличчя диригента Юрія Лаврівського — ви не можете собі уявити його в ролі „невмолимого".

Прийдіть на пробу на концерт. Тоді переконастесь, що можна зробити з сорокома чоловіками. Дуже, дуже багато.

Замість дрібного провінційного, аматорського хорику — можна по кількох роках праці створити великий, могутній, вишколений репрезентативний хор. І в цьому заслуга диригента, який майстерною грою своїх рук розколисує пісню на вершини й посилає її з грудей сорока хористів прямо в серця слухачів.

Але за „музичною диктатурою" диригента стоять ще в хорі „Вурлаків" міцні, широкі плечі членів його управи з „поручником Асиком" Тарасом Чмолою на чолі. Говорячи про Хор Вурлаків треба конче згадати його голову „Асика" Чмолу.

Річ ясна, що не так легко було б хорові „пописуватися" якби не було в ньому кому „потягнути" сольові партії, — якби не було Михася Проценка, „Бронця" Пруца, Дозя Пришляка, Романа Цьолка, вище згаданого Асика Чмоли й інших.

Хор „Бурлаки" здобув признання в Шикаґо, Філядельфії, Торонті, Рачестері, Ст. Кетерінсі та в інших містах, в яких вони виступали.

Вони висловили це в пресі, невмовкаючими оплесками на концертах та слізкою. Бо коли „Бурлаки" співають, то не трудно прослезитися.

Але я хотіла розказати вам про останній концерт хору з 28 березня в Українському Домі „Дніпро" в Боффало, дохід з якого був призначений на потреби Української Парохіяльної Школи. Бурлаки, не тільки любителі пісні, вони теж діяльні громадяни, які йдуть на зустріч потребам нашої спільноти.

Багатий, різноманітний, барвистий репертуар (16 пісень), зложений з релігійних, вояцьких і народніх пісень — багато з них зовсім нових, рідко або майже ще не виконуваних іншими хорами, от хоч би такі як „Моя мати" — муз. Ю. Лаврівського, „Не шуми, калинонько" — муз. І. Шамо, „Білі троянди" — муз. Кос-Анатольського" та багато інших.

„Бурлаки" на конферансіє запросили Ірину Лаврівську, яка переплітала програму поетичними думками власного укладу, роз'яснювала усмішками й майстерно киненими дотепами та блистіла на сцені так, як це потрафить справжня артистка.

Бурлаки „спровадили" теж „вітер з рідних гір" у формі гуцульських танків, виконуваних молоденькими танцюристками та парою „фахівців" — п. Анною Бліч та п. Юрієм Гудим'яком, при звуках справжньої гуцульської оркестри в чудових барвистих одягах.

І без пересади: публіка була захоплена.

А чейже ж відома річ що найтрудніше добути признання у власному місті. „Бурлакам" це вдалося тому, що вони вірять у силу пісні.

Леся Лисак

Прем'єра опери „Пан Коцький" у Філядельфії

Дитяча опера до Лисенка, небувалий жанр в українській музиці. Вже після Лисенка дитячі музично - сценічні твори компонували: Б. Бак, К. Стеценко, М. Фоменко, А. Коломиєць, М. Гайворонський, Д. Клебанов, О. Сандлер, Гр. Компанієць М. Скорульський, С. Туркевич-Лукіянович та ін.

Дитячі опери Лисеска „Коза - Дереза", „Пан Коцький" та „Зима і Весна", — це безпосередній приклад творчости музика - педагога, на погляд якого музично - навчальний процес мав би відбуватись на підставі народної творчости. Це інсценізовані народні казки, написані на лібретто Дніпрової Чайки (псевдонім Людмили Василевської). Опери мають велике виховне значення. Їх здорова мораль вчить просто і цікаво. Дітям легко запам'ятувати та виконувати виразні барвисто гармонізовані мелодії. Музика дуже вдало підкреслює ситуації фабули, характер, навіть і зовнішній вигляд дійових осіб.

Основний зміст опери „Пан Коцький" (1891), як і одноіменної народної казки це — оповідання про лінивого і зажерливого кота, який дурив звірів, аж поки вони йому по заслузі не відплатили. В опері є й побічні ситуації, доповнюючі характеристику персонажів та не гальмуючі дії, що розвивається легко, невимушено. Чотири акти „Пана Коцького", арії, дуети, хори та інструментальні уривки надають творові типової оперної структури. Ілюстративність музики має такі цікаві звукозображальні моменти, як гавкання Собаки, нявкання Кота, плач Лисиці, рев Ведмедя та ін. В праці „Українська клясична опера" (1957) музиколог Л. Архимович вважає, що „Пан Коцький" відзначається великою виразністю музики та яскравістю образів і в цьому розумінні є значним досягненням композитора в такому малопоширеному жанрі, як дитяча опера'.

„Пан Коцький" ставився вперше в „домашнім 'театрі' Лисенка. При співучасті його дітей. Опера ця була царською цензурою заборонена і довго не з'являлася ані друком, ані на публічній сцені.

Проєкт костюму лисиці у виконанні Софійки Лади для прем'єри „Пана Коцького" у Філядельфії

Зрештою, брак постійного українського оперного театру свого часу не давав змоги ставити й інші опери Лисенка. Видано оперу вперше в 1945-му році.

Заходом Українського Музичного Інституву (Школа у Філядельфії) 15-го травня в залі Кук Гай Скул відбудеться перша вистава „Пана Коцького" поза межами України. Учителі та учні, УМІ старші та молодші виконавці, підготовляють оперу вже довший час, щоб на прем'єрі якнайкраще виявити її мистецьку вартість. До солістів і хору, приєднується оркестра, цимразом вже в повному складі струнних і дутих інструментів (10 років тому — мрія УМІ, а тепер предмет можливої заздрости інших шкіл). Оркестрував оперу маестро В. Овчаренко. Ставить оперу диригент Ю. Оранський.

Роман Савицький, мол.

Книжки

ЗАМОВЛЯЙТЕ НОВІ ЦІННІ Й ЦІКАВІ КНИЖКИ

Ст. Ґерґе: Вибрані твори (перекл. М. Орест) $1.35; Мих. Орест: Душа і доля $1.00; Юр. Клен: Попіл імперій $3.25; Дм. Чуб: Вовченя (твори для дітей) $0.40; Артем Орел: Словник чужомовних слів (українською мовою). Книга І $3.00; книга ІІ $3.50; „Словник докладно зложений, багато слів. Словники Київського видання переповнені комуністичною аґітацією, тепер, нарешті, маємо словника об'єктивного. Цінна праця" („Віра й Культура", ч. 5, 1965); Еміль Золя: Мрія (роман з франц.) $1.25; Г. Гаґґард: Беніта (роман з англ.) $1.25; Е. Маланюк: Вибрані твори $2.00; В. Дудінцев: Не хлібом єдиним (цінний роман, рос. мовою) $2.00; Антологія укр. поезії $3.00; В. Чапленко: „Пиворіз" (нова істор. повість) $2.90; Ф. Мелешко: „Три покоління" (повість) $3.00; „Семенова криниця" (оповідання) $1.00; Ол. Бабій: „Повстанці" (повість - поема) $1.75; В. Чапленко: „Твори" (понад 300 стор.) $3.00; „Чорноморці" (іст. роман) $3.00; З. Тулуб: „В степу безкраїм за Уралом" (істор. роман) $3.00; У. Самчук: „Марія" (повість) $1.75; П. Мирний: „Повія" (роман) $3.00; І. Манило: „Грім за зорею" $1.00; „Пеани і кпини" $0.50; Т. Осьмачка: „Китиці часу" $0.50; А. Міцкевич: „Пан Тадеуш" (у дванадцяти книгах, перекл. М. Рильський) $2.75; Гр. Тютюнник: „Вир" (роман) $2.85; Вибрані твори Котляревського, Гребінки, Глібова, Самійленка та ін. $1.00; С. Скляренко: Історч. роман „Володимир" $2.85; Попит на ці книжки — постійний і тривкий. Замовлення та гроші висилайте на адресу Об'єднання Письменників „Волосожар":

Mr. I. Manylo, Wolosozar
P.O. Box 472
Vineland, N.J. U.S.A.

Орґанізація Оборони Лемківщини відзначила річниці трагічних подій

Відділ Організації Оборони Лемківщини в Ню Йорку, що його очолює ПетроГарайда, пригадав жалібним святом українському громадянству трагічні події, що мали місце московських вбивників 1943-1947 роках, а яких епілогом було повне знищення і виселення населення Лемківщини і Надсяння.

Свято це відбулося в неділю, 11го квітня в Ню Йорку і складалося з двох частин.

Вполудне відслужили 5 священиків Панахиду в укр.-кат. церкві св. Юра по Христових воїнах Кир Йосафатові Коциловському, Кир Григорієві Лакоті, 33 священиках і безчисленних лемках і лемкинях, які загинули мученичою смертю на своїх стійках-парохіях, по селах і містах Лемківщини і Надсяння та в большевицьких тюрмах і засланнях з рук польських і московських вбивників в 1943-1947 роках.

Безпосередньо по панахиді відбулася жалібна академія в авдиторії парохіяльної школи св. Юра. Відкрив її о. Юрій Менціньский, б. парох Карликова на Лемківщині, що прочитав прізвища списків і 33 священиків, які віддали своє життя на Лемківщині і Надсянню в 1943-1947 роках, а присутні вшанували їх пам'ять повстанням з місць.

Хор ім. Митр. А. Шептицького під орудою проф. Романа Левицького відспівав псалом „Блажен муж" Вортнянського, лемківську колядку „Ой зашли, зашли з неба ангели" М. Гайворонського та „Владико неба і землі" Гулака-Артемовського. П. Лідія Крушельницька виступила з мистецькою рецитацією „Молитви" Юрія Клена. Проф. д-р Григор Лужницький з Філядельфії виголосив глибоку змістом промову: „Посів мученичої крови Лемківщини", в якій проаналізував значення і вартість жертви, якої первовзором був сам Ісус Христос. Жертви, що їх склала Лемківщина, не пропадуть і принесуть їй визволення.

Іван Сквіртнянський в доповіді пригадав загибіль українського села Павлокоми, пов. Березів, що рівно 20 років тому впало жертвою польських злочинців. 365 мешканців цього села, українців згинули одного дня мученичею смертю зі своїм парохом о. Володимиром Лемцьом на чолі. Таких трагедій по селах Лемківщини і Засяння було більше. Організація Оборони Лемківщини, пригадуючи ті події, хотіла звернути увагу, що справа українських земель під Польщею а саме Лемківщини, Надсяння, Холмщини і Підляшшя, це не не льокальна чи реґіональна справа, а загально-українська і тому завданням української еміграції у вільному світі є справу оборони і відзискання тих відвічно українських земель постійно пригадувати і підчеркувати. Свято закінчено відспіванням українського національного гимну.

Залю виповнили частинно місцева українська громада, делеґації відділів ООЛ в Йонкерсу, Пассейку і Нюарку.

Свято вшанував своєю присутністю президент УНР в екзилі д-р Степан Витвицький, редактор „Лемківських Вістей" Юліян Бескид-Тарнович, що приїхав на свято з Торонта та численні представники місцевих організацій.

І. С.

Шевченківський концерт ОДУМ-у з участю бандуристів під керівництвом Г. Китастого

4-го квітня в Шикаго відбувся Шевченківський концерт ОДУМ-у в школі Шопена при переповненій авдиторії. На концерті ОДУМ-у вперше виступив створений минулого року ансамбль бандуристів ОДУМ-у в кількості 28 бандуристів (після концерту він збільшився ще на 10 бандур) та 2-ох співаків. Ансамблем керує відомий бандурист і композитор Григорій Китастий. Ансамбль виконав монтаж на слова Т. Шевченка „Бандуристе орле сизий", „Думи мої", „Зійшов місяць", „На розпутті кобзар сидить", „Думу про Україну" а ансамбль бандуристок ОДУМ-у виконав „Пливе човен". Публіка так тепло прийняла перший виступ ансамблю бандуристів, що мусіли останню точку повторити.

В концерті також брали участь й інші мистецькі одиниці ОДУМ-у, як обидва співочі ансамблі, струнний ансамбль під керів. Анатолія Луппо, декляматори, струнна оркестра під керів. Анатолія Степового та інші. Мистецькі одинниці філії виконали твори до слів Тараса Шевченка „Причинна", „Така її доля", „Летить галка понад балку", „Ой, люлі, люлі", „Ой на горі ромен цвіте", „Україна" та інші. „Заповітом" скінчено концерт, який виконували всі учасники концерту — коло 120 осіб в супроводі струнної оркестри.

А. Б.

Виступ Роми Прийми та Юрія Богачевського

4-го квітня гостинний виступ влаштували: Рома Прийма та Юрій Богачевський Програма виступу складалася із 2-ох частин, кожна по 5 точок. При фортепіяні була Іванна Прийма. Започаткував виступ Юрій Богачевський, відспівавши „Мені однаково" та „Безмежнеє поле" М. Лисенка. В другій точці виступила Рома Прийма із „Верховиною" — Людкевича. Юрій Богачевський віспівав дві й одну на „біс" нім. —пісні: Ді Майнахт — Брамса, Цуайгнунґ Аллер Сеелен. "Ікони" — Барвінського, були наступною точкою Роми Прийми. „Неміко делля Патрія" та „Кредо' з оп. Отелльо — Верді, — закінчив Ю. Богачевський першу частину гостинного виступу.

У другій частині присутні побачили „Русалку" — Фіяли у виконанні Роми Прийми. „Розжалюбилася душа": „Із сліз моїх", „Прийди" до муз. Січинського та „Трембіта" до муз. Нижанківського, виконав Ю. Богачевський. І знову Рома Прийма виступила із „Відьмою" — Філи. Останньою точкою Ю. Богачевського були народні пісні: „В'ється стежка", „Ой нагнувся дуб високий" — Гайворонського, „Ой співаноночки" „Ой верше" — З. Лиска та „Кедь ми прийшла карта" — Ярославенка. Захоплена публіка викликала на „біс" і маєстро відспівав на додаток „Ой поїхав Ревуха". „Веселою Свахою" Мусcорґського Р. Прийма закінчила свій гостинний виступ. Ціла програма стояла на дуже високому рівні. Гості артисти показали вершини рідної культури, якими захоплювались чужинці. Був на залі мурин, професор музики, на жаль не знаємо його прізвища, який складав сердечні ґратуляції за виконання всіх точок.

Діти балетної школи, що її тут веде Рома Прийма, вручили своїй учительці прекрасні квіти, а то Іруся Грабарчук та Богдан Морозовський, а із залі Ганя Склепкович із своїм маленьким братчиком.

(Пик)

ПОДЯКА

Висловлюю щиру подяку тим нашим установам (зокрема Науковому Товариству ім. Т. Шевченка у США), редакціям наших газет, друзям і знайомим, що поздоровили мене з 65-річчям мого життя та з 45-річчям моєї літературної й наукової діяльности.

Василь ЧАПЛЕНКО

З сумом повідомляємо Друзів і Знайомих, що в неділю 2-го травня 1965 року помер нагло в Ню Йорку

бл. п.

ГРИГОРІЙ МАКОГІН

Покійний род. в с. Дроговиже, Львівської области, 1908 р.

Тіло буде виставлене у похоронному заведенні П. Яреми в середу 5-го травня ц. р.

ПОХОРОН відбудеться в суботу, 8-го травня 1965 року на цвинтар Gate of Heaven Cemetary, Mt. Pleasant, N. Y.

ДРУЗІ

Замість квітів на свіжу могилу

бл. п. МАРІЇ ШАНКОВСЬКОЇ

складаємо 20 долярів на сироти.

Іван і Ольга ГОРОДИСЬКІ

Цінне надбання

(Іконостас в церкві у Вестбери, Лонг Айленд)

Громада Української Православної парафії Св. Тройці, Вестбери на Лонг Айленді — маленька. Храм приміщений у великій залі житлового парафіяльного будинку. І вірні вже давно мріяли якось так оформити свій дім молитви, щоб відчувалось, що це дім Божий. Для цього треба було або все перебудувати, або хоч поставити іконостас. І ось тепер мрії вірних здійснилися: споруджено іконостас, і то такий, що бажаю про нього сказати кілька слів.

Усю працю провели вірні власними силами, що у великій мірі спричинилось до казково низьких коштів. Сам цей момент — незнана сучасній людині радість, самим щось зробити доброго і гарного у своєму храмі — має дуже велике релігійно-виховне значення. Минули часи таборових провізорій і все тепер роблять найняті контрактори, нерідко чужинці, або духово чужинці.

Вірні, звичайно, окрім грошових вкладок, жадної участи у споруджуванні та викінчуванні храмів не приймають. Може й тому не дуже оцінюють придбані храми, а разом і того духа любови, який живе в них.

А як це любо в гарному храмі зауважити окремі деталі, до яких у старанні і любові прикладалась рука в дружній роботі. Таку радість матимуть вірні парафії нашої громади, а головно: Борис Сіґней, Генріх Лятопольський та Петро Думенко, які провели основну працю.

Іконостас, у певній мірі належить до формотворчих фраґментів у нашій культурі. Це можливо, добре вияснює вислів одного захопленого старенького прихожанина: „Багато в житті бачив церков, але такого іконостасу ще ніде не бачив". Повної міри обнова старих, затертих ідей духовного вияву. Або: відродження найкращих проявів ідейних поривів минулого для нової людини сьогодні. Так можна оцінити значення цього іконостасу.

Постановляючи споруджувати іконостас, рішено було використати добру волю, талант та знання частого гостя парафії відомого мистця, богослова Сергія Кіндзерявого-Пастухова. Він запроєктував іконостас, припильнував усіх деталів і намалював ікони.

Абсолютна конструктивна простота дозволила на дуже скоре викінчення праці, та можливість для багатьох приймати участь в побудові іконостасу. Як задумом так прикметами виконання — іконостас дуже модерний, якщо так можна тут висловитися.

Нема найменшого копіювання, наслідування мертвотних стилізацій. Бракує також штучних „традиційних канонів" і зайвости різних складових частин. Зате є свіжість, щира безпосередність, і якась полоняюча простота. А також відчувається певність руки досконалого знавця свого діла. Годі знайти якусь випадковість.

Ця модерність, свіжість, новизна, оригінальність, простота і прецизність — це одна сторона. А є й друга: іконостас в цілості і в усіх своїх деталях та частинах — непомильно український. І пейзажі ікон і світлість, соняшність їх, трактування і декораційні мотиви і майже музична гармонія цілої ткання взорів, усе носить велику печатку — Україна.

І тут таксамо шкода шукати недоречних перебільшень, неясних натяків. Ні сліду банальної „українізації". Зате первень української духовости домінує над цілістю, виповнює всі окремі частини і надає нового образного вияву речам, які уже втратили значення в нашому житті. А в серці вірного, що прийшов до храму, допомагає укласти новий лад духового усвідомлення.

Свящ. Константин Каліновський
настоятел

З прощальних сходин — на пресовий фонд „Свободи"

Теодор і Анна Медведі живуть в Дітройті 46 років, прибувши сюди з Мізурі в 1919 році. Тепер вони виїхали до Каліфорнії, і дітройтська громада влаштувала для них прощальний вечір 16-го лютого. Цим Вечором зайнялися членкині 23-го Відділу Союзу Українок, членкині Золотого Хреста та деякі члени Братства св. Івана Хрестителя, Відд. 292 УНСоюзу. Вечір відбувся в Народнім Союзовім Домі.

Пан Теодор і п-і Анна Медвідь були членами вповищих організаціях і працювали в них. Пан Медвідь був касиром 292-го Відділу УНС, а в 1933 був делеґатом на Конвенцію. Пані Анна Медвідь була касиркою СУА та працювала в залотому Хресті.

Ініціяторкою Вечора була колишня голова 23-го Відділу СУА — Марія Ясінська. Сходини відкрила предсідниця СУА пані Ксеня Палер, яка покликала на тостмайстра пані Марію Ясінську, що говорила про працю панства Медведів на народній ниві, які не жалували ані часу, ані грошей, коли треба було цього для загального добра. Пані Ясінська побажала панству Медведям многих літ життя та щастя на новому місці побуту — в Каліфорнії.

Після того промовляли Павло Ґардій, Антін Громко, Павло Ващук, та пані Анна Левкуш, пані А. Хом'як і пані Марія Михайлишин. Всі вони складали желання панству Медведям, щоб їм гарно й добре жилося в Каліфорнії.

Вкінці промовили Теодор Медвідь, а після нього його дружина Анна, які дякували за таку милу несподіванку, яку вони пам'ятатимуть до кінця свого життя. Прикінці складено скромний дар на пресовий фонд „Свободи, зроблено спільну знимку та відспівано Многая Літа.

П. Кізел

„РОМАНТИКА"

„Одних романтика кличе на цілину або в безмежні небесні простори, інших — у шахтарські вибої чи на довгі польові гони", — так вабить українську молодь „новою романтикою" газета „Молодь України" з 6 квітня ц. р.

Перед прем'єрою „Циганки Ази" в Шикаґо

Старанням товариства Нова Сцена в Шикаґо відбудеться 16-го травня прем'єра української драм. музичної п'єси п. н. „Циганка Аза". Оце чи не вперше у ЗДА оживе на шикаґівській сцені п'єса, ща була любленою на сценах усіх українських театрів на рідних землях. В цій п'єсі зустрічаються два протилежні світи, а саме: український і циганський. Ціла п'єса переповнена пристрастями, коханням, ненавистю, смутком і радістю. Головною віссю п'єси є особа химерної та завжди різної, циганки Ази, що цілу свою акцію проявляє драм. вокальними засобами, які себе доповнюють та допомагають створити добрий тип циганської незвичайної дівчини.

На цю складну ролю режисер Нової Сцени п-і Кулик запросила пані Ію Мацюк. Українському громадянству відома вона як висококваліфікована співачка, яка, під час свого турне по ЗДА і Канаді, здобула собі найкращі фахові оцінки наших визначних критиків. Ія Мацюк блиснула як знаменитий виконавець і просто недосягнена інтерпретаторка зокрема української пісні. Це високо культурна співачка з чудовим голосом і технікою" (Наша Мета — березень 1963 р.). Це одна з багатьох подібних фахових критик, писаних у ЗДА і Канаді. Ія Мацюк давніше проживала в Бразилії, виступаючи в державних театрах із симфонічними оркестрами, в радіо і телевізії та на концертах для українських громад у Бразилії і Арґентині. Бразилійські музичні критики високо оцінили мистецтво нашої співачки, ставлячи її в ряди найкращих вокалістів.

Ія Мацюк невідома нам ще як драматична акторка, бо оце вперше погодилась виступити в такій ролі, де вона матиме нагоду получити своє вокальне мистецтво з драматичним та створити чудовий образ палкої і химерної циганки Ази.

Важним чинником у п'єсі „Циганка Аза" є музична сторінка. Музика до п'єси творена різними композиторами, а за підставу служили циганські пісні. Уся музика є оригінальна, повна чудових мелодій, темпераменту, туги і радости. Відповідальність за музичну сторінку п'єси, підготову хору та диригування оркестрою спочиває в руках усім нам відомого мистця, — Любо Мацюка, який цим разом покаже глядачам свої диригентські здібності. Любо Мацюк відомий усім, як визначний вокаліст, за яким довга мистецька праця, досягнення та відзначення серед чужинців. Людям, які жили в Бразилії, він відомий як талановитий знавець хорового мистецтва та диригентури. Там крім катедри співу в державній консерваторії, був і диригентом академічного хору. Організував репрезентативний український хор, з яким виступав та здобув славу по цілій країні.

Не зайвим буде згадати, що Любо Мацюк був студентом диригентури у Львівському Музичному Інституті, а пізніше продовжував студії в Берліні. Він виявив охоту зайнятися цією виставою; на запрошення Нової Сцени та перебрав муз. керівництво п'єси.

Крім того виступлять ще найкращі актори Нової Сцени, під досвідченою рукою довголітньої режисерки і акторки, п-і Кулик. В жіночій обсаді згадаємо особу п-і Кулик та люблену Віру Дениcенко. Серед чоловіків такі імена як: Сабатковський, Матулко, Глібчук та Гайдай. Дальші учасники це: балет СУМА під керівництвом пана Косовського, великий мішаний хор, створений з людей доброї волі та любителів театрального і співочого мистецтва та оркестра. Чудові декорації, костюми, гра, співи, танці. Усе те створить чудову мистецьку цілість, яка залишиться „надовго приємним спомином у глядачів.

Тож до скорої зустрічі на прем'єрі „Циганки Ази"!

М. П.

Шевченківське свято у Трой, Н. Й.

Заходом Відділу УККА в Трой, Н. Й., відбулося 28-го березня Шевченківське свято при співучасті дітей української парохіяльної школи при католицькій парохії та пластунок із сусіднього Коговзу. Місцевий католицький парох, о. В. Довгович, відкрив свято промовою порівнюючи Шевченка до найбільших письменників світу. Діти відспівали „Заповіт", учениця Діяна Наболотна продеклямувала вірш „Поклін Тобі Тарасе". П. Р. Гарасимяк, секретар Відділу УККА, прочитав доповідь про Шевченка нав'язуючи до актуальних наших справ. Шкільні діти відспівали „Садок вишневий" і „Реве та стогне", разом з місцевими пластунками, як теж з їхніми сестричками з Коговзу. Деклямували: Ірка Коцур — „Гомоніла Україна", Галя Наболотна" — „Три Шляхи" і В. Р. Боднар — „Було колись в Україні" на тлі тихого співу „Думи мої". П. І. Бобиляк голова Відділу УККА, подякував за участь і всім виконавцям. Національним гимном „Ще не вмерла Україна" закінчено це скромне, але миле свято, що його підготовив п. В. Боднар, культ. освітний референт Відділу УККА. Церковна заля була повна парохіян і дітей.

Василь Колодій

Українська громада в Шикаґо-Південь відзначила роковини Т. Шевченка

Шикаґо-Південь, — Заходом місцевого Осередку СУМА ім. Крут та 24-го Відділу ООЧСУ відзначено 21-го березня роковини Т. Шевченка концертом-академією при виповненій в щерть залі в домі СУМА-ООЧСУ в Борсайді.

Свято відкрив інж. Антін Гайдук на тлі жіночого хору „Чайка", котрий відспівав під диригентурою Мирослави Галан Т. Шевченка „Заповіт".

Святочний реферат виголосив запрошений гість — п. Іван Фіта, котрий підкреслив, як невмирущу ідею Т. Шевченка — самостійність України.

Мистецьку частину заповнили такі програмові точки: „Думи мої, думи мої", „Садок вишневий" і „Поклін Тобі Тарасе" — відспівав хор юначок СУМА під управою виховниць Р. Окрух та Т. Жеребной.

„Дума про Україну", сл. Шевченка муз. Гр. Китастого. „Думи мої, думи мої" у супроводі бандур відрецитував юнак П. Черняк.

„Зійшов місяць" — муз. Гр. Китастого — виконав квартет юних бандуристів — П. і А. Черняк, А. Деркач і М. Павленко.

„Розрита могила" — інсценізація — виконали учні української школи.

Хор „Чайка" відспівав ще три пісні — „Учітеся брати мої", „Зоре моя" і „По діброві вітер віє". На тлі хору були дві деклямації — „Мені тринадцятий минало" — юнак Богдан Чомко, а „Суботів" — юначка Г. Пилипчак.

Свято закінчено співом українського національного гимну. При цій нагоді доповнено допис про Січневі Роковини з 49 ч. „Свободи", де пропущено те, що —реферат виголосила п-і Уляна Целевич із Шикаґа — Північ.

М. Возняк

В АМЕРИЦІ І В СВІТІ

ІНДІЯ ЗАКИНУЛА ПАКІСТАНОВІ Й ЗАПРОТЕСТУВАЛА ПЕРЕД ЗДА, що Пакістан вживає у прикордонних боях танки, що їх дістав від Америки. Американський амбасадор буцім-то запротестував перед пакістанськими властями проти такого зловживання американською військовою допомогою. За газетними вістками, бої в пустинній прикордонній смузі між Індією і Пакістаном коштують коло 500 людських жертв.

РЕЧНИК ЗДА В СПЕЦІЯЛЬНІЙ КОМІСІЇ ОН ДЛЯ СПРАВИ ВЕЛИКОГО ЗАБОРЖЕННЯ СОВЄТСЬКОГО СОЮЗУ й інших держав, між ними Франції, погодився, щоб у відповідній резолюції не згадувати 19-ої статті чартеру ОН, яка каже позбавляти права голосу ті членські держави, які залягають з своїми платностями до каси ОН більше, як дворічні членські внески. СССР, Франція й усі комуністичні країни відмовилися будь-що заплатити на так звані мирові місії ОН, як ніби „нелеґальні".

Д-р Роман Авдиковський

(Посмертна згадка)

В ролі секретаря Об'єднання Прихильників Української Народної Республіки в ЗДА довелося мені познайомитися з Покійним. Він з'явився в Установі і його представлено працюючим як прийдешнього безплатного робітника.

Доля судила, щоб він став моїм найближчим співробітником, і був ним аж до часу могого відходу з Головної Управи Об'єднання.

На свойому довгому віку працював я з багатьма людьми. Але такого солідного, вирозумілого, культурного, товариського і чесного співробітника, яким був Покійний д-р Р. Авдиковський, я на свойому шляху не зустрічав. Тому його несподівана смерть 22-го квітня мене до глибини душі зворушила. Звістка про смерть прийшла до мене пізно, тому не був я на похороні, й не сказав прощального слова. Його, як зразкову людину і громадянина треба було б відзначити для прикладу й наслідування тим, що залишилися в живих.

Просто не хочеться вірити, що цієї світлої людини вже немає між нами.

Нехай же буде йому легкою американська земля, а ми, його приятелі не забудемо Покійника до кінця своїх земних днів.

В. Й. П!

Яків Танцюра

НОВІ КНИЖКИ

В. Одайник присвячує свою англомовну працю Т. Шевченкові

У видавництві Доблдей-Ґарден Сиґі, в Ню Йорку появилася недавно наукова праця українця, докторанта Колюмбійського університету Володимира Одайника: „Марксизм та екзистенціялізм", англійською мовою в серії книжок м'якої оправи — Анкор букс, кишенькового формату. Вона коштує 95 центів та має серійне число А 433.

Перед наголовною сторінкою є подані біографічні дані про автора. Автор народився в Остраві в Чехах 1938 р. в українській родині (батько його був визначним гетьманцем). В 1948 р. при допомозі американської армії залишив Чехію і перенісся до Австрії, з відки переїхав до ЗДА. Освіту здобув в Америці: „Бачелор оф арт" в Гантер коледжі в Ню Йорку, „мастер оф арт" в Каліфорнійськім університеті в Берклі, де він спеціялізувався в політичних науках та психології.

Праця зветься „Марксизм і екзестенціялізм", 211 стор., бібліографія є 195-202 на стор. Книга має число Конґресової Бібліотеки ЗДА 65-13092 та є „копірайтет" в 1965 р. Перед переднім словом, на окремій сторінці, є присвята праці Тарасові Шевченкові, 1814-1861, кобзареві й пророкові України, в оригіналі „Бард енд Профіт" з нагоди 150-их роковин його народин. Ця присвята свідчить про патріотизм автора. Книжка назагал має гарну фахову оцінку в англомовних періодиках. Працю попереджує вступна замітка автора, в якій він пояснює, що вона постала ще в 1963 р., під час студій в Каліфорнійському університеті в Барклі. Фахову оцінку марксизму та екзистенціялізму залишаємо компетентним знавцям філософії. Автор висвітлює ролю Жана Поля Сартра, відомого французького екзистенціяліста, який в останніх роках відбігає від екзистенціялізму і більше кокетує марксизм.

Д-р Ол. Соколишин

Збори Відділів Українського Народного Союзу

СУБОТА, 8-го ТРАВНЯ 1965 р.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па. Місячні збори Т-ва Мир — 324 Відд. о год. 7-ій веч. Проситься вирівняти залеглі вкладки. — І. Струк, секр.

АМБРІДЖ, Па. Місячні збори Б-ва св. Василія — 161 Відд. в год. 7-ій веч. в Клюбовій залі. — П. Роговський, секр.

ШИКАГО, Ілл. Збори Б-ва св. Петра і Павла — 220 Відд. о год. 7:30 веч. в Союзовому Домі. Вплати можна вносити чи пересилати перед тим на руки секретаря І. Меліщишина. Проситься членів прибути на збори. — Управа.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Місячні збори Б-ва св. Володимира — 130 Відд. о год. 8-ій веч. в приміщенні Укр. Кат. Ветеранів, 33 Іст 7-ма вул. Перед зборами можна вплатити членські вкладки. — І. Малець, секр.

НЕДІЛЯ, 9-го ТРАВНЯ 1965 р.

МЕНВИЛ, Н. Дж. Місячні збори Т-ва ім. Т. Шевченка — 349 Відд. о год. 2-ій по пол. в Домі Ветеранів при вул. Вашингтона. Проситься членів обов'язково прибути. — Управа.

НЮАРК, Н. Дж. Збори 136 Відділу в год. 9-12 рано в школі св. Ів. Хрестителя при Ivy St. — Анна Дубас, секр.

ДЕТРОЙТ, Міш. Місячні збори Б-ва св. Ів. Хрестителя — 292 Відд. о год. 1:30 по пол. в УНДомі. — В. Терлецький, гол., О. Рудницький, секр.

КЛІВЛЕНД, Огайо. Збирання місячних вкладок Б-ва св. Петра і Павла — 102 Відд. зараз по співаній Сл. Божій в церковній залі, 2280 W. 7th St. — І. Попович, предс., Г. Голубець, кас., М. Бобечко, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па. Звичайні збори і збирання вкладок Т-ва Любов — 45 Відд. від год. 11:30 до 1:30 в Домі Укр. Амер. Горожан при 847 N. Franklin St. Просимо вирівняти свої вкладки. — М. Сеник, секр.

БАЛТІМОР, Мд. Місячні збори Б-ва Пресв. Тройці — 320-ий Відд. о год. 1:30 по пол. в Укр. Горож. Клюбі при 3101 O'Donnell St. Проситься членів прибути на означений час та вирівняти вкладки. — Д. Пісецький, предс., І. Малко, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па. Т-во „Дністер" — 430 Відд. повідомляє, що збирання вкладок за травень відбудеться: 9 травня в год. 1-3 в домі „Тризуба"; 16 травня в год. 11:30-1:30 в Укр. Клюбі при Френклін вулиці; 22 травня в год. 7:30 до 9:30 веч. в Укр. Клюбі при 23-ій і Бравн вул. Пригадується, що члени які не заплатять вкладок, будуть рішучо суспендовані. — О. Бакай, секр.

Розшуки

ПАНЧАКА АНТОНА зі села Понівка біля Бродів, Зах. Україна, пошукує його одинока дочка Марія. Хто знав би де він перебуває або він сам, нехай голоситься на адресу:
Ivan Kypiansky
2905 Wilkinson Avenue
Bronx, N.Y. 10461. USA
Другі часописи прошу передрукувати.

ТАРЗАН, ч. 5428. Кінець крокодила!

В розпачі крокодил сподівався втопити свого напоголивого ворога і глибоко занурився у воду.

Але при всіх його штучках Тарзан вдаряв і ранив ножем так довго, поки не послабив ящірку...

А тепер був час врятувати інше життя, коли це занікало...